

VERHAEREN, Emile, Frans-Belgisch dichter (Sint-Amands 21 mei 1855 - Rouaan 27 november 1916).

Hij bracht zijn kinderjaren door te Sint-Amands aan de Schelde, waar zijn ouders een oliefabriek bezaten. Hij volgde middelbaar onderwijs, samen met Georges Rodenbach, aan het St.-Barbaracollege te Gent, waar enkele jaren later ook Maurice Maeterlinck, Charles van Lerberghe, Grégoire Le Roy en andere belangrijke Frans schrijvende Vlamingen als Franz Hellens de Franse literatuur zouden ontdekken. Als student in de rechten aan de Leuvense universiteit leerde hij enkele van de stichters van La Jeune Belgique kennen; als stagiair bij de bekende Brusselse advocaat Edmond Picard kwam hij in contact met andere schrijvers die een beslissende rol zouden spelen in de grote opbloei van de Frans-Belgische literatuur omstreeks de jaren 1880. Zijn eerste dichtbundel *Les Flamandes* (1883) werd in de Vlaamse milieus nogal vijandig

ÉMILE VERHAEREN

Les tendresses premières

BRUXELLES ⊗ DEMAN

1904

Eerste deel van de dichtbundel Toute la Flandre.

onthaald wegens zijn naturalistische inspiratie en het „dierlijk” beeld dat hij van de Vlaamse mens gaf. Na *Les Moines* (1886) - na het sensuele nu het mystieke Vlaanderen - maakte de jonge dichter een zware morele crisis door, waarvan men de weerslag vindt in zijn uitzichtloze trilogie *Les Soirs* (1888), *Les Débâcles* (1888) en *Les Flambeaux noirs* (1891). Geleidelijk kwam hij echter deze inzinking te boven en bezong hij in een nieuwe trilogie, *Les Forces tumultueuses* (1902), *La multiple Splendeur* (1906), *Les Rythmes souverains* (1910) zijn vertrouwen in de sociale vooruitgang en de toekomst van de mens. Met de vijf bundels van *Toute la Flandre* (1904-'11) schreef hij wellicht het mooiste loflied aan Vlaanderen dat ooit geschreven werd. Onder een trein gevallen in het station van Rouaan stierf hij, toen hij op het top-punt van zijn roem was. Een Verhaeren-museum werd opgericht te Sint-Amands, waar zich ook het graf van de dichter bevindt. In het Plantin-Moretus-museum te Antwerpen is een Verhaerenkabinet. Hoewel niemand Vlaanderen bezongen heeft zoals Verhaeren, vooral in zijn latere werken, waren veel Vlamingen hem vijandig gezind wegens zijn gebruik van de Franse taal en zijn zeer gebrekkige kennis van het Nederlands. August Vermeylen en Karel van de Woestijne betreurden dat een groot dichter, ten gevolge van een Franse opvoeding, voor de Nederlandse literatuur verloren was gegaan, maar troostten zich met de gedachte dat het Frans van Verhaeren uiteindelijk toch ten goede kwam aan de verspreiding in het buitenland van Vlaanderens grootheid. Door het feit dat in de tijd van Verhae-

ren het accent bij de V.B. hoofdzakelijk op de taalstrijd lag, werd de dichter echter vaak van „volksverraad” beschuldigd. Zoals Maeterlinck oordeelde Verhaeren dat Vlamingen en Walen het recht hadden om zich in hun eigen volkstaal, respectievelijk het Vlaams en het Waals, uit te drukken, maar aanvaardde hij alleen het Frans als officiële taal van de Belgische staat. In 1911 nam hij, zoals Maeterlinck, zij het op een meer gematigde toon, stelling tegen de vernederlandsing van de Gentse universiteit, die hij als „schadelijk” bestempelde. Hij zag in de „heldere” Franse taal het middel bij uitstek om de „ruwe Vlaamse volksaard” te schaven en te verfijnen en om de „kracht” van het Vlaamse „ras” naar buiten uit te dragen. In 1914 bevestigde hij te Luik zijn gehechtheid aan Vlaanderen, maar ook zijn wil om zich tot het uiterste te verzetten tegen elke poging om het „Vlaamse ras” te verminken door het van één van zijn twee culturen, nl. de Franse, te vervreemden. In tegenstelling tot Maeterlinck en de meeste andere Franse schrijvende Vlamingen van zijn generatie had Verhaeren wel begrip voor de sociale en juridische noden en rechten van het Vlaamse volk. In die zin was hij een voorloper, samen met Georges Eekhoud, die als enige belangrijke Frans schrijvende Vlaming van die tijd de Vlaamse taalstrijd als een winstpunt beschouwde.

WERKEN : *Œuvres*, 9 dln. (1912-'33); - *La Belgique sanglante* (1915); - *Parmi les cendres. La Belgique dévastée* (1916); - *Villes meurtries de Belgique. Anvers, Malines, Lierre* (1916); - *Les ailes rouges de la guerre* (1916).

LITERATUUR : A. Mockel, *E. Verhaeren* (1895); - S. Zweig, *E. Verhaeren* (1910); - M. Emile Verhaeren, in *Wallonia*, jg. 19 (1911, p. 136-137); - H. Frets, *L'élément germanique dans l'œuvre d'E. Verhaeren* (1935); - A. Mabilille de Poncheville, *Vie de Verhaeren* (1953); - J.M. Culot, *Bibliographie d'E. Verhaeren* (1954), aangevuld in *Le centenaire d'E. Verhaeren* (1956); - L. Stijns, *E. Verhaeren en de Nederlandse schrijvers van zijn tijd*, in *De Vlaamse Gids* (1955); - L. Stijns, *Verhaeren en zijn betrekkingen tot de Nederlandse letterkunde*, in *De Vlaamse Gids* (1956); - H. Dyserinck, *La pensée nationale chez les auteurs flamands d'expression française de la génération de 1880*, in *Actes du IVe Congrès de l'Association Internationale de Littérature Comparée 1964* (1966).

ROLAND BEYEN